

dipam

DİPLOMATİK İLİŞKİLER ve POLİTİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER for DIPLOMATIC AFFAIRS and POLITICAL STUDIES

Ağustos 2020 | No:6

BATI'NIN RAKİP ORTAKLARI: FRANSA VE İTALYA

İtalya ve Fransa, Avrupa'nın iki büyük gücü: AB'nin kurucuları, Birliğin ikinci ve üçüncü sıradaki en büyük ekonomileri, en büyük nüfusları, en güçlü orduları... En son iktidara gelen siyasi partiler ve figürler, iki ülkenin çekişmesini temellendirecek çokça neden buldu veya imal etti. Sonuçta bu iki komşu birbirlerinin rakibi olarak birçok alanda karşı karşıya gelmeye başladılar.

İtalya'da 2018 yılındaki seçimlerde çoğunluğu alan 5 Yıldız Hareketi ve Kuzey

Ligi popülist sağ kanattaki siyaset tarzıyla Euroseptik, küreselleşme ve göçmen karşıtı hareketleri benimsedi. Ulusalçı söylem ekonomik ve göçmen krizleriyle keskinleşti. Fransa'da ise 2017'de Cumhurbaşkanlığı'na gelen Macron ve partisi La République En Marche, merkez siyaseti geleneği ile Avrupa destekçisi ve liberal politikalar benimsemiştir. Fakat söylemleri her zaman sert olan Macron'un siyaset tarzı yeni bir yaklaşımdır. Avrupa'nın Fransız gücüne ihtiyacı olduğunu ve bir reform ile Fransa'nın

etkisinin artması gerektiğini yoksa birlikte ayrılmalarının bile söz konusu olabileceğini söyleyecek kadar merkezde konumlandırdı kendisini.

İki ülkenin karşı karşıya gelmeleri aslında temelde bu siyasi görüş farklılığına dayanıyor. İki hükümet de Avrupa'nın bir reform yaşaması gerektiği fikrinde birleşiyorlar. Fakat her ikisi de birbirlerine oldukça ters öneriler sunuyorlar. Avrupa'nın lokomotifini Almanya'da Başbakan Merkel'in gücünü kaybetmesi ve İngiltere'nin Birlik'ten ayrılması ile oluşan boşluğu doldurmak için iki ülke hızla hareket ediyor. İngiltere'nin olmadığı ve Almanya'nın güç kaybettiği bir Avrupa'da sadece Birlik siyaseti değil aynı zamanda fikirsiz temeller ve ortak vizyonda da yaşanan derin sıkıntı ideolojik enstrümanlarla doldurulmaya çalışılıyor.

Son zamanlarda yaşanan beş temel çatışma noktasına baktığımızda sorunun temellerinin çok daha eskiye gittiğini ve aslında krizin ikili siyasetten öte varlık ve farkındalık üzerinde olduğunu görebiliriz.

1. Göç

Afrika'dan gelen mültecilerin Orta Akdeniz rotası ile Avrupa'ya ilk ayak bastıkları yer İtalyan yarımadası. İtalya bu sosyolojik, ekonomik ve politik meseleyi güvenlikleştirerek kendi üzerinde olan tüm sorumluluğu diplomatik kanalları kullanarak Avrupa ile paylaşmak istedi. Buna ilk tepki verenlerden biri olan Fransa konu hakkında İtalya'yı oldukça suçladı ve AB genelinde İtalya'nın olası politik eylemlerine önalcı girişimlerde bulundu. İtalya'nın göçmenleri kabul etmeme söylemini insanlık dışı olarak nitelese de kendisinin göçmen kabulünü AB

normlarında ve sert kabul/iade şartları ile sınırlaması birçok göçmenin Akdeniz'de kalmasına neden oldu.

İtalya'nın bu gelişmelere karşı Fransa hakkındaki tepkisi tarihsel bir yaklaşımdı: Bugünkü zenginlik kaynağı olan kolonilerini fakirlik ve düzensizlik içinde bırakan Fransa'nın yine aynı kolonyalist yaklaşımla bölgeyi ekonomik ve siyasi olarak istikrarsızlaştırdığı yönündeki İtalyan yorumları sadece Fransa'yı değil Avrupa'nın tarihsel bağlarını da eleştiriyordu. Bunun üzerine Fransa'nın tepkisi de İtalya'nın sömürgeci geçmişini hatırlatmak oldu.

2. Sarı Yelekliler

Sarı Yelekliler aslında Fransa ve İtalya arasındaki en somut gerginlik konularından biri oldu. Fransız ve İtalyan hükümetlerinin siyasi konumları ile Avrupa siyasetine istikamet verme çabalarının bir sahası konumuna gelen Sarı Yelekliler ismi verilen protestoların temelindeki ekonomik ve siyasi talepler refah devleti normuna atıflar içerdiği görülüyor.

Fransa için bir güvenlik tehdidi olarak uzun süredir devam eden ve siyaseti olduğu kadar sosyal hayatı da etkileyen eylemlere İtalya'nın açık desteği iki ülke arasındaki rekabetin karşıtıya evrilmesine yol açtı. İtalyan hükümetindeki 5Yıldız Hareketi kendi ideolojik çevresinin Fransa'ya vardığını niteleyen ve Sarı Yelekliler'e destek mesajları içeren konuşmaları arkasından eylemin liderlerinden bazıları ile görüşmeleri Fransa açısından kabul edilemez bir provokasyon olarak görülüp Roma Büyükelçisi'nin geri çağrılmasıyla diplomatik krize neden oldu.

Bugün hala devam eden Sarı Yelekliler protestoları Fransa'nın kontrollü bunalım ile yönettiği çevrenin merkez ile temas ettiği ve böylece patlama yaşanmasını önleyecek bir adım olarak görülüyor.

3. Libya (Kuzey Afrika)

Libya, İtalya'ya coğrafi yakınlığı ve deniz komşusu olmasının yanında eski sömürgesi olarak stratejik bağları var. Fransa ise Afrika nüfuz alanında Libya'yı kullanışlı ve ekonomik bir kapı olarak görmesi yanında Akdeniz'deki stratejisi için de Libya siyasetine hakimiyeti önemli.

Paris BM'nin Libya'daki çatışmanın sonlandırılması için girişimleri resmi olarak desteklerken aynı zamanda Hafter'e desteğini gizlemiyor. Hafter'in gücü ele alması ile bölgede stratejik bir kazanım elde edecek olan Fransa bu uğurda Mısır, BAE, Rusya gibi aktörlerle de gizli-açık işbirliği yapıyor. Roma ise sukunet ve istikrarın gelmesi ile kendisini için tehdit olan göç ve terör gibi konuların biteceği fikriyle siyasi çözümü UMH Başbakanı Fayez Al-Sarraj liderliğinde arıyor.

Tabii ki Libya, daha geniş bir güç oyununun parçası. Fransa, istikrarsızlığın hem işsiz genç nüfusun yoğun olduğu komşu Cezayir ve Fas'taki eski kolonilerine hem de güneyindeki Frankofon Afrika ülkelerine yayılmaması için bildiği yolları deniyor. Fransa'nın "Barkhane Operasyonu" dahilinde binlerce askerinin bulunduğu Çad, Nijer, Mali, Burkina Faso ve Moritanya'da savaşılan cihatçılar, silah, uyuşturucu ve insan kaçakçılığından sağladıkları para ile eylemlerini devam ettirebiliyorlar. İtalya'nın ise Libya'nın diğer komşular Tunus ve Nijer ile savunma işbirliği kurma çabaları da Fransa'nın etki alanını daraltma şüphesini barındırıyor.

İtalya, Fransa'nın Libya ve genel olarak Kuzey Afrika ülkelerine yaklaşımını 'yeni sömürgeci' olarak değerlendiriyor ve İtalyan hükümeti "Fransa ile gerçek sorun, Afrika'daki eski kolonilerine nasıl davrandıkları hakkında açık ve geniş bir şekilde konuşmamızdır." yorumuyla Fransa'nın dış politikası eleştiriyor. Fransa'nın sömürgelerinin bağımsızlığından beri kullanılan finansal yöntemler ve eğitim hegemonyasının tartışmaya açılmasından son derece rahatsız.

4. Ticari Anlaşmazlık-Rekabet

Fransız hükümeti, Lyon-Torino arasındaki seyahat süresinin yarıya indirecek yüksek hızlı tren projesini gerçekleştirmek istiyor. Fakat İtalya'da hükümet ortaklarının ekonomik nedenlerle proje üzerinde anlaşmaya varamaması süreci uzatıyor. Ekonomik nedenler sadece projenin maliyeti değil aynı zamanda sebep olacağı bölgesel insan hareketliliğindeki ve karayolu taşımacılığındaki azalma ve ithalatın artma olasılığında da kaynaklanıyor. Bunların yanında İtalyan sanayisinin ve turizminin korunması, AB fonlarının bu şekilde uluslararası projeler yerine milli ekonomiye katkı sağlaması gibi ekonomi-politik konularını da içeriyor.

Dünya'nın en büyük tersanelerinden biri olan Fransa'nın Atlantik kıyısındaki Chantiers de l'Atlantique tersanesine İtalyan Fincantieri firmasının talip olmasıyla Fransız hükümeti tersanesi kamulaştırma kararı aldı fakat AB rekabet kurumu satış yönünde anlaşmayı hızlandırdı. Sadece sivil değil askeri üretim de yapan bu tersane Fransız güvenlik mimarisinde yer edinmişti.

Covid-19 salgını sırasında İtalya'nın ihtiyaç duyduğu ve Çin'den ithal ettiği yüz maskelerinin Fransa üzerinden gelirken Fransız hükümetinin ani kararlarla "sağlık ürünleri ihracatını durdurduğu" gerekçesiyle bir süre el koyması ise ekonominin yanında insani bir sorunu da ortaya çıkardı ve İtalyan toplumunun genelinde büyük tepkiye neden oldu.

5. Leonardo da Vinci

Ünlü sanatçının 500. ölüm yıldönümü için yapılacak törenlerde Fransa'nın öncülük etmesini İtalyan hükümeti uygun bulmadı. Sanatçının İtalya'daki bazı eserlerinin Paris'e getirilerek sergilenmesi ve anma törenlerinin Paris'te yapılması önceki hükümet tarafından kabul edildiyse de 5Yıldız Hareketi Leonardo'nun bir İtalyan olduğu ve Fransa'nın ev sahipliği ile aslında sanatçıya da sahip çıkmaya çalıştığını düşünerek şartları zorlaştırdı. Fakat en sonunda Fransa Cumhurbaşkanı Macron'un İtalyan mevkidaşı ile ortak ev sahipliği önermesi süreci yumuşattı.

Görüldüğü gibi Avrupa'yı yeniden şekillendirmeye talip iki ülkenin ekonomi, devlet, uluslararası sistem, toplum ve birey üzerindeki siyasetleri derin benzerlikler ve derin ayrılıkları birlikte barındırıyor. Karşı cephelerde savaşmış dahi olsalar, aynı vizyon ile baktıkları ulusal terakki yolu ve uluslararası sistem inşasında medeniyetin çizgisinin kendilerine ayrılan zamanını iyi

değerlendirmişlerdir. İdeolojik kampların böldüğü sözkonusu iki toplum önce karşılıklı güveni arkasından da buldukları yer ve tarihteki güvenliğini kaybedeceklerdir.

Fransız Devrimi'ni yaşayan ve sadece Avrupa'da değil dünyada siyaseti etkileyen, köklü devlet geçmişi ve demokratik hareketleri ile Fransa ile Rönesans'ı yaşayan ve yaşatan, birliğini oluşturmak için girdiği toplumsal inşa ve diplomatik kazanımlar ile İtalya, Batı kültürünün vazgeçilmez parçaları olarak medeni vasıfları ile dünya tarihinde yer edinmişlerdir. Devletlerin kalkınması ile refaha eren Fransız ve İtalyan toplumları Batı cenahında birer örnek olarak alırsak bugün sömürge tarihleri, ekonomik işbirlikleri, siyasi uyumları, insana verdikleri değer, sanatı ele alış şekilleri aslında Batı kültürünün üzerinde durduğu refah toplumunun sacayakları olan demokratik siyaset, kalkınmış ekonomi, gelişmiş eğitim/kültür normlarının da tartışılabilceği bir noktaya getirdi.

İki ülkenin de bahsettiği Avrupa'daki reform ihtiyacı aslında sadece siyasette değil içinde buldukları medeni atmosferin birçok katmanında yaşanması muhtemel bir sürece girilmiştir. Batı'ya yön veren fikirlerin tüketilmesi belki medeniyet çizgisinde yeni bir ufkun belirmesine neden olacaktır.

DİPLOMATİK İLİŞKİLER ve POLİTİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER for DIPLOMATIC AFFAIRS and POLITICAL STUDIES

+90 216 310 30 40 info@dipam.org

+90 216 310 30 50 www.dipam.org

Murat Reis Mahallesi Gazi Caddesi No:69
Üsküdar/İstanbul

YAZAR HAKKINDA

Tolga SAKMAN, DİPAM Kurucu Başkanıdır. Kocaeli Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünü bitirdikten sonra, Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (SAREN) Uluslararası İlişkiler Master Programını “Türk Diasporası'nın Avrupa Siyasal Sistemine Katılım Süreçlerinin Analizi: Almanya, Hollanda, Belçika” konulu tezi ile tamamlamıştır. 2012-2018 yılları arasında bir düşünce kuruluşu bünyesinde Uzman ve Milli Savunma ve Güvenlik Enstitüsü Direktörü olarak görev almıştır. İstanbul Üniversitesi'nde Doktora programına devam eden SAKMAN, iyi derecede İngilizce bilmektedir. tolga.sakman@dipam.org